

Větší pozornost evropským informacím. Konference v Maastrichtu – 28. a 29. listopad 2002

Evropská unie čelí v současné době skutečnému paradoxu. Na jedné straně většina jejích občanů bere jako samozřejmost, že jejím prostřednictvím bude zajištěn mír a prosperita, a očekává, že budou vyřešeny hlavní problémy, kterým evropská společnost čelí, jako např. ochrana životního prostředí, nezaměstnanost, bezpečnost potravin nebo mezinárodní zločin. Na druhé straně však lidé projevují nedůvěru v instituce Evropské unie a v politiku, kterou uskutečňují, nebo se o ně vůbec nezajímají. Jedním z projevů tohoto trendu je klesající účast voličů ve volbách do Evropského parlamentu ze 63 % v roce 1979 na 49 % v posledních volbách v roce 1999.

Nedůvěra občanů ještě vzrůstá s chystaným rozšířením Evropské unie o dalších 10 států. I když podle průzkumů veřejného mínění, které provedl EUROSTAT – Statistická kancelář Evropských společenství – jak v členských státech, tak i v kandidátských zemích v roce 2001, většina občanů vidí v rozšíření výhody pro obě strany, existují obavy např. z vyšší nezaměstnanosti, vysokých nákladů na toto rozšíření a z obtížného řízení takového rozsáhlého integračního seskupení.

Podle slov komisaře Verheugena "... je sjednocení kontinentu klíčovou strategickou prioritou, která se nesmí omezit pouze na úzký kruh vyjednávačů, ale musí být vysvětlena širokému okruhu lidí pro získání jejich podpory".

Na žádost Evropského parlamentu a na základě závěrů zasedání Evropské rady v Helsinkách v prosinci 1999 provedla Evropská komise analýzu své dosavadní informační politiky zaměřené na informování občanů a v červnu 2001 zveřejnila dokument obsahující návrh nového rámce činnosti v oblasti informací a komunikace s občany, založený na spolupráci s Evropským parlamentem a Radou Evropské unie (COM(2001) 354 final). Zároveň navrhla nové formy spolupráce s členskými státy, národními parlamenty, regionálními a místními orgány státní správy a občanskou společností. Rozpočet pro tento program je přibližně 150 milionů eur.

Tato informační a komunikační strategie má ve vztahu k členským státům tři hlavní cíle:

- sdělit veřejnosti důvody pro rozšíření včetně pravděpodobných dopadů a problémů,
- podporovat dialog na všech úrovních společnosti mezi politickou sférou a veřejností o problémech rozšíření,
- poskytovat informace o kandidátských zemích a tak podporovat vzájemné porozumění.

Ve vztahu ke kandidátským zemím obsahuje informační a komunikační strategie rovněž tři cíle:

- zlepšit veřejné povědomí a pochopení Evropské unie,

- vysvětlit důsledky rozšíření pro každou zemi jednotlivě,
- vysvětlit vazby mezi postupem příprav na členství a pokrokem v jednání.

V souladu s těmito cíli, ale mimo rámec informační a komunikační strategie Evropské komise, se již po pět let koná z iniciativy **Evropského institutu pro veřejnou správu** se sídlem v Maastrichtu a **Evropské informační asociace** se sídlem v Manchesteru konference o nejnovejším vývoji v oblasti tzv. evropských informací pod názvem "**Keep Ahead with European Information**".

Pátý ročník konference se konal ve dnech 28. a 29. listopadu 2002 v prostorách Evropského institutu pro veřejnou správu, který se svými vzdělávacími a výzkumnými aktivitami zaměřuje na otázky evropské integrace a poskytuje své služby především orgánům státní správy jak v členských, tak i v kandidátských zemích. Druhý organizátor, Evropská informační asociace, sdružuje informační instituce i jednotlivce zabývající se problematikou evropských informací a svou vzdělávací, publikační a konferenční činností významně přispívá k šíření informací o otázkách evropské integrace.

Pojem "**evropské informace**" vznikl postupně s vývojem potřeby Evropské unie informovat občany svých členských států o principech, na kterých je Evropská unie budována, o rozhodovacích procesech, které v Evropské unii probíhají a o možnostech účasti občanů na těchto procesech.

Již samo místo konání nabídlo odpovídající rámec pro konferenci s tímto zaměřením, neboť Maastricht je znám od roku 1991 jako město, kde byla na zasedání Evropské rady pod nizozemským předsednictvím podepsána Smlouva o Evropské unii, která položila základ politické, hospodářské a měnové integraci Evropy.

Konference se za Evropskou unii zúčastnili zástupci Evropské agentury pro životní prostředí, Evropské nadace pro vzdělávání, Evropského ombudsmana a Evropského soudního dvora. Přítomni byli též představitelé mezinárodních organizací, a to Mezinárodní organizace práce (ILO) a Evropského sdružení volného obchodu (EFTA).

Z členských států byli mezi účastníky především zástupci informačních odborů ministerstev (Belgie, Finsko, Francie, Německo, Itálie, Irsko, Nizozemsko, Švédsko, Spojené království), národního parlamentu (Dánsko), dále bankovní sféry (Norsko) a knihoven a informačních středisek (Belgie, Itálie, Portugalsko). Z podnikatelské sféry projevila zájem o konferenci firma ProQuest Information and Learning a firma Procter and Gamble.

Účastníci z kandidátských zemí byli z České republiky (Univerzita Karlova – Ústav informačních studií a knihovnictví a Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví), dále z Maďarska, Litvy, Malty a Slovinska.

O evropské informace projevili svou přítomností zájem též účastníci ze Švýcarska, Jugoslávie a Japonska.

Úvodní projev přednesl prezident Evropské informační asociace pan **Ian Thomson**, který je rovněž znám jako autor služby KNOWEUROPE, jako hlavní redaktor časopisu European Access, dále jako vedoucí Evropské-

ho dokumentačního střediska na Univerzitě v Cardiffu a poradce Euro Info Centra tamtéž. Ve svém vystoupení provedl komplexní analýzu informačních aspektů rozhodovacích a administrativních postupů při realizaci jednotlivých oblastí politiky Evropské unie, věnoval pozornost informační dimenzi nového způsobu vlády v Evropě, který se Evropská unie snaží zavést, aby posílila demokratické principy svého fungování, a v závěru se zaměřil na bezprostřední úkoly informační politiky Evropské unie, jako je požadavek jejího zakotvení v zakládajících Smlouvách, zveřejňování registrů dokumentů jednotlivých institucí Evropské unie a zpřístupňování elektronických (internet) a dalších informací v jazycích nejen všech členských států, ale i zemí ucházejících se o členství v Evropské unii.

Obsah tohoto příspěvku vysoce ohodnotila paní **Janet Royall**, která na konferenci zastupovala Generální ředitelství pro tisk a komunikaci Evropské komise. Informovala rovněž o projektu informační a komunikační strategie Evropské unie, jehož hlavním cílem je odstranění negativních postojů občanů a jejich nedůvěry v další vývoj evropské integrace, zejména v souvislosti s nastávajícím rozšířením Evropské unie. Důraz je kladen především na decentralizaci informačních služeb, tzn. jejich přenesení na ty úrovně, které mají k občanům nejbližší, tj. na úroveň národní, regionální a místní.

Dalšímu trendu v oblasti evropských informací, tj. interaktivní komunikaci s občany, věnoval svůj příspěvek pan **Jobst von Kirchmann**, vedoucí týmu interaktivní politiky Generálního ředitelství Evropské komise pro vnitřní trh. Interaktivní komunikace probíhá ve třech formách – prostřednictvím volených zástupců do Evropského parlamentu, dále prostřednictvím poradních orgánů Evropské unie, tj. Hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů, a zejména pak prostřednictvím neformálních přímých kontaktů s občany. Jako příklad této třetí formy komunikace může sloužit webová stránka na serveru EUROPA <http://europa.eu.int/yourvoice>.

Zástupce Generálního ředitelství pro rozšíření Evropské unie pan **Benedictus Nieuwenhuis** se pokusil odpovědět na otázky, které v současné době hýbou jak celou Evropskou unií, tak i všemi kandidátskými zeměmi, a to proč, jak a kdy má k rozšíření dojít a jak celý proces vysvětlit občanům. Informační a komunikační strategie nemá být kampaní pro “ano” Evropské unii, ale má přinášet objektivní fakta a čísla srozumitelná jak po stránce obsahové, tak i po stránce jazykové, tzn. též v jazycích kandidátských zemí. Kromě webovských stránek, na které začínají pronikat jazyky kandidátských zemí, byla zřízena i bezplatná telefonní linka, kde je možno klást otázky i v češtině. Finanční zdroje pro tento účel jsou čerpány pro kandidátské země z programu PHARE (země střední a východní Evropy) a MEDA (Malta a Kypr), pro členské státy Evropské unie z programu PRINCE.

Po zkušenostech z posledního rozšíření Evropské unie o Rakousko, Švédsko a Finsko v roce 1995 upozornil p. Nieuwenhuis na nutnost pokračovat v informování občanů i po vstupu nových států do Evropské unie, neboť mnoho občanů začíná klást své otázky až po přijetí. V Rakousku, které přestalo po vstupu své občany infor-

movat, prudce klesla podpora procesu evropské integrace ze strany občanů. Naopak ve Švédsku a Finsku, kde informování veřejnosti pokračovalo, jsou postoje občanů stále pozitivní.

Postavení politiky policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (Justice and Home Affairs), která tvoří třetí pilíř Evropské unie, vedle Evropských společenství a Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, a její realizaci v rámci Evropské komise, zejména pokud jde o azylovou a imigrační politiku a Schengenský systém, věnoval svůj příspěvek pan **Francis Whyte**, zástupce Generálního ředitelství pro justici a vnitro.

Tiskový mluvčí Evropského úřadu pro boj s hospodářskou kriminalitou (European Anti-Fraud Office – OLAF) pan **Alessandro Buttice** hovořil o informačních aktivitách tohoto úřadu a o síti jeho zpravodajů (OLAF Anti-Fraud Communicators' Network), kterou tvoří informační specialisté vyšetřovacích orgánů v jednotlivých členských státech a mluvčí těchto orgánů odpovědných za PR.

Vystoupení informačního specialisty pořádatelství Evropského institutu pro veřejnou správu pana **Niels Sorensena** bylo věnováno principu otevřenosti a průhlednosti fungování Evropské unie, jehož hmatatelným projevem je dostupnost dokumentů Evropské komise, Rady Evropské unie a Evropského parlamentu. Tento princip byl poprvé zakotven v Maastrichtské smlouvě, prohlouben v Amsterdamské smlouvě a jeho konkrétní podobu uzákonilo nařízení č. 1049/2001/EC, které ukládá výše zmíněným institucím veřejně zpřístupnit registry svých publikací a následně i jejich plné texty. Jako nadstavbu k těmto registrům připravuje Evropská komise registr výborů, jejichž prostřednictvím realizuje svou výkonnou moc, včetně programů jejich zasedání, navržených opatření, výsledků hlasování a zápisů z jednání. Podle rozhodnutí Rady Evropské unie č. 1999/468/EC budou tyto dokumenty předkládány pro informaci Evropskému parlamentu. Registr by měl být zpřístupněn počátkem roku 2003.

V závěru konference vystoupili tři zástupci nakladatelství Evropské unie – Úřadu pro oficiální publikace Evropských společenství (Office for Official Publications of the European Communities) se sídlem v Lucemburku.

Pan **Serge Brack**, vedoucí oddělení služeb autorům, informoval o nejnovejší vývoji a perspektivách činnosti nakladatelství, která je charakterizována stále větším podílem informací v elektronické formě a vývojem mezinárodních identifikátorů pro tyto elektronické produkty.

Poslední dva příspěvky byly věnovány legislativě Evropské unie.

Pan **Jean Pascal Rihoux**, odpovědný za vydávání úředního věstníku Official Journal of the European Communities, se zaměřil na významnou snahu Evropské unie zjednodušit své právní předpisy formou konsolidace, kodifikace a úplného přepracování. Všechny tyto tři formy se snaží o zpřehlednění právního řádu Evropské unie zapracováním velkého množství dodatků a změn do původního právního dokumentu. Kromě větší přehlednosti přináší tato snaha i značné úspory materiální ome-

zováním rozsahu těchto předpisů i finanční, pokud jde o náklady na překlady do všech oficiálních jazyků Evropské unie. Tyto úspory se významně dotýkají i kandidátských zemí.

Pan **Albrecht Berger**, poradce nakladatelství, představil projekt EULEX, cílem kterého je zpřístupnění těchto právních předpisů jednotlivých členských států, které zavádějí do národních právních řádů legislativu EU. Tento projekt byl navržen již v roce 1994, ale teprve s rozšířením internetu se mohlo přistoupit k jeho realizaci.

Informování občanů o otázkách evropské integrace se postupně stává nedílnou součástí též informační politiky v České republice. Svědčí o tom rozvoj sítí informačních institucí, které zpřístupňují evropské informace, jako jsou Evropská dokumentační střediska, střediska Euro Info, Regionální a poradenská informační centra, Střediska podnikatelských inovací (BIC), Síť spolupráce v podnikání (BC-NET), apod. V poslední době je tato politika realizována především v rámci komunikační strategie Ministerstva zahraničních věcí České republiky, paralelně s komunikační strategií Evropské komise, za kterou odpovídá Delegace Evropské komise v Praze.

PhDr. Jitka Hradilová
ÚISK FF UK